

คำวินิจฉัยของ นายศักดิ์ เตชะชาญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๘/๒๕๔๖

วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๖

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมพัฒนา

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง และคำร้องเพิ่มเติม ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๖ ตามลำดับ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมพัฒนา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคสังคมนิยมพัฒนา พรรคสังคมนิยมพัฒนายังไม่มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาตามมาตรา ๒๕ และคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมพัฒนามิมีมติให้ยุบเลิกพรรคตามข้อบังคับพรรคสังคมนิยมพัฒนา พ.ศ. ๒๕๔๕

ข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคสังคมนิยมพัฒนาไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามนัยมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันทำการวันแรก พรรคสังคมนิยมพัฒนาได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พรรคสังคมนิยมพัฒนาได้ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคประจำจังหวัดศรีสะเกษ ประจำจังหวัดลำปาง ประจำจังหวัดนนทบุรี ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นสาขาพรรคประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ตามลำดับ รวม ๔ สาขาครบทุกภาค และจัดส่งทะเบียนสมาชิกพรรคจำนวน ๕,๒๘๒ คน นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าในการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนาดังกล่าว ถูกต้องตามข้อบังคับของพรรคหรือไม่ และได้รับรายงานผลการตรวจสอบจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดลำปาง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่าพรรคสังคมนิยมพัฒนาไม่เคยมีการประชุมเพื่อจัดตั้งสาขาพรรคประจำจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดนนทบุรีไม่สามารถตรวจสอบได้ ส่วนจังหวัดลำปางและสุราษฎร์ธานี มีการประชุมจัดตั้งสาขาพรรค แต่ไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรคสังคมนิยมพัฒนา ข้อ ๕๕ ข้อ ๕๖ และข้อ ๕๗ นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนาทั้ง ๔ สาขา และเห็นว่าภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมือง

รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคสังคมนิยม พรรคสังคมนิยมยังไม่มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ
หนึ่งสาขา ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มีเหตุตามที่
ระบุไว้ในมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และพรรคสังคมนิยมได้แจ้งว่า ในคราวประชุมคณะกรรมการ
บริหารพรรคครั้งที่ ๑/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๖ มีมติให้ยุบเลิกพรรคสังคมนิยมตาม
ข้อบังคับพรรคฯ ข้อ ๓๐ และข้อ ๑๐๗ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง
ยุบพรรคสังคมนิยมตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
พรรคการเมืองฯ

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้อง และคำร้องเพิ่มเติมไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ
และรับไว้พิจารณาวินิจฉัย แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบและส่งสำเนาคำร้อง คำร้อง
เพิ่มเติมให้พรรคสังคมนิยมเพื่อชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

พรรคสังคมนิยม ยืนยันคำชี้แจง

พิจารณาคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบแล้ว มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า
กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคสังคมนิยมเนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ และมีเหตุต้องเลิกพรรคการเมืองตาม
ข้อบังคับพรรคตามคำร้อง หรือไม่

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ข้อเท็จจริงฟังได้ตามคำร้องโดยพรรคสังคมนิยมได้โต้แย้งว่า เมื่อ
พรรคสังคมนิยมได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองถึงการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง จำนวน ๔ สาขา
ใน ๔ ภาค นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เกี่ยวข้อง
ในภาคนั้นๆ ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและรายงานผลให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบว่า ไม่มีการ
ประชุมจัดตั้งสาขาพรรคในจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนจังหวัดนนทบุรีเกิดอุทกภัยไม่สามารถตรวจสอบได้
จังหวัดลำปางและสุราษฎร์ธานีมีการประชุมจัดตั้งสาขาพรรค แต่การจัดประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการ
สาขาพรรคทั้ง ๔ สาขาตามที่พรรคสังคมนิยมแจ้งต่อนายทะเบียนนั้น กระทำก่อนที่คณะกรรมการ
บริหารพรรคจะอนุมัติให้จัดตั้งสาขาพรรคทั้ง ๔ สาขา เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๕ ซึ่งข้อบังคับ
พรรคสังคมนิยม พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๕๕ กำหนดว่า “แผนและกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งสาขา
พรรคการเมืองในท้องที่ใดหรือเขตเลือกตั้งใดให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการบริหารพรรคเป็น
ผู้พิจารณาอนุมัติจัดตั้งตามความประสงค์ของสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎร
อยู่ในท้องที่หรือเขตเลือกตั้งนั้นๆ ตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป แต่ทั้งนี้ในวาระแรกต้องไม่น้อยกว่าภาคละ
หนึ่งสาขาภายในระยะเวลาที่กำหนด” และข้อ ๕๘ กำหนดว่า “เมื่อคณะกรรมการบริหาร

พรรคได้อนุมัติให้ท้องที่ใดหรือเขตเลือกตั้งใดจัดตั้งสาขาพรรคได้ ให้มีหนังสือแจ้งต่อตัวแทนของสาขาพรรคนั้น เพื่อดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคเป็นครั้งแรกภายในสามสิบวัน ซึ่งจะต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรอยู่ในท้องที่หรือเขตเลือกตั้งนั้นมาประชุมไม่น้อยกว่าห้าสิบคน และเมื่อสาขาพรรคได้เลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคแล้ว ให้หัวหน้าพรรคแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป” การจัดประชุมดังกล่าวจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับข้างต้น ทั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนา ๔ สาขา มีผู้ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสาขา สาขาระยะ ๕ คน ซึ่งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรค ข้อ ๕๕ ที่กำหนดว่า “ให้มีคณะกรรมการสาขาพรรคคณะหนึ่ง ซึ่งเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคจากสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎร และมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในสาขาพรรคนั้นจำนวนเจ็ดคน...”

นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนาดังกล่าว กรณีจึงถือว่าพรรคสังคมพัฒนาไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา” และตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคสังคมพัฒนา ตามประกาศลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๕ คน นั้น ในคราวประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค ครั้งที่ ๑/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๖ มีมติให้ยุบเลิกพรรคสังคมพัฒนาตามข้อบังคับพรรคฯ ข้อ ๓๐ (๘) และข้อ ๑๐๗ ที่ว่า คณะกรรมการบริหารพรรคมีอำนาจอนุมัติยุบเลิกพรรค โดยการเรียกประชุมเพื่อลงมติให้อำนาจหัวหน้าพรรคเรียกคณะกรรมการบริหารพรรคที่มีอยู่ในปัจจุบันมาประชุมและบันทึกผลการลงมติส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองดำเนินการตามขั้นตอนการยุบพรรคต่อไปดังนี้ กรณีมีเหตุให้ยุบพรรคสังคมพัฒนาได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๕) ซึ่งบัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

ฯลฯ

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๕ หรือ มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง จึงสั่งให้ยุบพรรคสังคมนำพัฒนา

นายศักดิ์ เตชะชาญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ